

1 Ekim Uluslararası Yaşlılar Günü-2021 açıklaması

Yetişkinlik döneminin devamı, ya da uzantısı olarak tanımlanabilecek olan yaşlılık, yaşlanmaya ikincil olarak ortaya çıkan fiziksel ve ruhsal değişikliklerin görüldüğü bir dönem özelliği taşır.

Bu bağlamda sadece kronolojik kriterlere bağlı fizyolojik değişiklikler değil, psiko-sosyal, ekonomik, hukuksal ve etik boyutların da göz önünde bulundurulması gereken bir dönem olarak kabul edilmelidir.

1999 **Uluslararası Yaşlılar Yılı** olarak ilan edilirken bu tanımlamalar kapsamındaki çalışmaların; bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinde yaşlıların tam katılımıyla oluşan eşitlik esasına dayalı, ayrımcılığın olmadığı, bütün yaş gruplarını kapsayan bir toplum yaratılmasında yarar sağlayacağı vurgusu yapıldı.

Yaşlanan Dünya'mızda karmaşık, sayısız problemleri olan, kendine yeterlikleri azalmış, psikososyal ve duygusal gereksinimleri artmış yaşlı popülasyon için kapsamlı ve çok yönlü değerlendirme, korunma, erken tanı/telev ve rehabilitasyon uygulamalarının ve multidisipliner yaklaşımın önemi giderek artmaktadır. İleri yaş grubu ile ilgili güncel bilgilerin doğru kişilerce hem halka ve hem de bu alanda eğitim alan ve hizmet veren kişilere aktarılması en önemli yaklaşım olmalıdır.

Adeta **toplumsal bir sınav** gibi yaşanan COVID-19 pandemi süreci ölüm oranlarının yaşlı bireylerde yüksek olduğunu gösterdi. Eşlik eden kronik hastalığı olan yaşlı bireylerde hem ölüm oranları yüksek saptandı hem de hastalığa ikincil olarak gelişen yeti kayıpları ve komplikasyonlar daha yüksek oranda görüldü.

Ancak bu olumsuz etkilenme sadece fiziksel sorunlar ile sınırlı kalmadı, yaşlı bireyler psikolojik ve sosyal anlamda da **salgında en olumsuz etkilenen gruplardan** oldular. Buna karşın yaşlılarla ilgili bu süreçteki araştırmalar sınırlı kaldı. Kısıtlı sayıda araştırma yine de yaşlıların yaşadığı olumsuz sonuçlara dikkat çekti: yaşlı bireyler sağlık hizmetine ulaşımında güçlük yaşadılar, sosyal destekten yoksun kaldılar, gündelik gereksinimlerini gidermekte zorlandılar, ruhsal olarak da olumsuz etkilendiler.

COVID-19 salgını, aslında çok yaygın olan ama dikkat çekmeyen çok önemli bir ayrımcılık türünü görünür hale getirdi: **yaş veya yaşlı ayrımcılığı**.

Yıllardır çok yaygın olmasına rağmen dikkati çekmeyen yaş ayrımcılığı, kişilerin yaşları nedeniyle önyargı ile karşılanması ve olumsuz söz, tutum ve davranışlara maruz kalmasıdır. Sadece genel toplum değil, yaşlı kişilerin bir kısmı da yaş ayrımcılığını içselleştirmekte ve yakınlarına yük olma, topluma yük olma korkusu yaşamaktadırlar.

Yaşlı bireylere getirilen sokağa çıkma yasağı iyi niyetli bir girişim olsa da bu karara ek olarak yaşlıların hayatını korumak ve kolaylaştırmaya yönelik yeterli, sistematik ve akılcı önlemler alınmadığından yaşlı bireyler gündelik hayatlarını idame ettirmede çok zorlandılar: yakınlarına, komşularına veya kısıtlı sayıda oluşturulan yardım hatlarına/kurumlarına başvurdular, ilaçlarını alamadılar, doktor randevularına gidemediler ve sağlık kontrollerini yaptıramadılar.

Uzaktan sağlık hizmeti, tele sağlık uygulamaları başlatıldığında pek çok yaşlı teknolojiye erişimi kısıtlı olduğu için, bu konuda yeterli farkındalıkları olmadığı için ve **tele sağlık** sistemleri yaşlı dostu olmadığı için bu hizmete de ulaşamadılar.

Yaşlı bireyler, uzun bir yaşam sürmüş, bu yaşamdaki zorlukları aşarak gelmiş, deneyimler biriktirmiş ve çoğunlukla bu deneyimleri paylaşmaya istekli kişilerdir. Yaşamları gençlerden daha az değerli değildir. Pek çoğu hala **çalışmaya ve üretmeye** devam etmektedir, kaldı ki hayat sadece maddi değer üretilince değerli olan bir şey değildir. Tüm yaşamı boyunca çalışmış, üretmiş, vatandaşlık görevlerini yerine getirmiş olan yaşlı bireyler, yaşamlarının ileri yıllarında değer verilmeyi, korunup kollanmayı ve bakım görmeyi hak etmektedirler.

Gerek Dünyada ve gerekse ülkemizde birçok yaşlının karşılaştığı zorluklara ve özel ihtiyaçlara artık daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu açıdan geliştirilmesi gereken '**yaşam boyu politikaları**'nın bileşenleri; yaşam boyu öğrenme, proaktif ve adaptif emek politikaları, sosyal koruma ve evrensel sağlık sigortası olarak belirlenmiştir.

Yaşlılık eşitsizliğini sona erdirme çabaları eğer bir yolculuk olarak tanımlanırsa, bu yolculukta ilerleme ancak yaşlılık ile ilgili "**olumsuz anlatıların ve klişelerin değiştirilmesine**" odaklanarak sağlanabilir.

Yaşlanan Dünyamızda her platformda "**yaşlı dostu**" stratejilerin geliştirilmesi ve uygulamaya konması gerekmektedir. Hacettepe Üniversitesi GEBAM 2000 yılından beri bu konulardaki farkındalığın artırılmasına yönelik akademik çalışmalarını interdisipliner olarak sürdürmektedir.

Hacettepe Üniversitesi GEBAM Yönetim Kurulu

www.gebam.hacettepe.edu.tr